

LAKIALOITE 53/2007 vp

Laki luottotietolain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa ehdotetaan luottotietolain (527/2007) muuttamista siten, että velallisen maksuhäiriötä koskeva merkintä poistettaisiin luottotietorekisteristä heti, kun saatavan täytännönpäytämiselle säädetty alkuperäinen 15 tai 20 vuoden määräaika on päättynyt ja velka on vanhentunut lopullisesti.

Eduskunnan hyväksymän ja 1.11.2007 voimaan tulevan luottotietolain mukaan maksuhäiriömerkinnät vanhoista veloista jäävät elämään vielä vuosiksi velkojen jo poistuttua uusien van-

hentumissääntöjen ansiosta. Tällöin täysin velattomia yrittämis- ja työhaluisia ihmisiä on avustajajonoissa vielä kolme vuotta vuodesta 2008 eteenpäin luottotietohäiriömerkinnän vuoksi. Tästä seuraa se, että velaton henkilö ei saa mm. luottoja eikä vakuutuksia eikä saa vuokrattua huoneistoja tai tietoliikenneyhteyksiä.

Velkojen lopullista vanhentumista koskevat säännökset eivät auta lama-ajalla ylivelkaantuneita ihmisiä, jos luottotietolakia ei oikaista esitetyllä tavalla.

PERUSTELUT

Uusi luottotietolaki oli viimeinen laki, jonka edellinen eduskunta hyväksyi. Alun perin hallitus esitti (HE 241/2006 vp), että luottotietohäiriömerkinnät vanhentuisivat samalla, kun velka vanhentuu pääsääntöisesti 15 vuoden ulosoton jälkeen lopullisesti. 1990-luvun alun lama-ajan velallisten kohdalla tämä alkaisi toteutua vuoden 2008 maaliskuussa. Lakivaliokunta ei ilmeisesti ehtinyt kuulla riittävästi asiantuntijoita, ja siksi tämä luottotietohäiriömerkinnän vanhentumisasi- asia jäi pois lakivaliokunnan mietinnön mukaisesta lakiesityksestä.

Uuden ulosottokaaren 2 luvun 27 §:ssä vahvistettiin pitkään odotettu ja eduskunnassakin paljon kiitosta saanut velkojen vanhentumis-

sääntö. Kymmenentuhannet lama-ajan velalliset eivät ole vielä 15 vuodessa päässeet yhteiskunnan toimintoihin kiinni ja uuden työllistymisen ja elämän alkuun. Ensimmäiset velat alkavat näillä pitkäaikaisvelallisilla vanhentua maaliskuun alusta vuonna 2008. Tuhannet entiset yli-velkaiset yrittäjät ovat laatineet jo uudet yritys- suunnitelmat odottaen, että he pääsevät taas työn syrjään kiinni ensi vuoden alussa. Näille tuhansille lama-ajan velallisille on tullut yllätyksenä luottotietolain säännös, jonka mukaan maksuhäiriömerkintä ei poistu, vaikka velka poistuu.

Luottotietolakia koskevassa lakivaliokunnan mietinnössä (LaVM 32/2006 vp) rinnastetaan uuden tuoreen velan maksun laiminlyönnistä ai-

heutuva luottohäiriömerkintä ja vanhasta jo lähes 15 vuotta sitten maksamatta jääneestä velasta aiheutuva luottohäiriömerkintä. Valiokunnan mietinnössä katsotaan, että ei ole oikein, että viidententoista ulosottovuonna tehty luottohäiriömerkintä poistetaan kuukauden päästä velan lopullisesti vanhennuttua. Valiokunnan mietinnön mukaan todettu varattomuus on olemassa kuukaudenkin kuluttua, vaikka velallisella ei olisi enää yhtään velkaa. Valiokunta katsoi, että luottohäiriömerkinnän tulisi säilyä vielä kolme vuotta merkinnän tekemisen ja velan vanhentumisen jälkeenkin. Lama-ajan velallisten kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että he pääsisivät takaisin yhteiskunnan toimintoihin vasta aikaisintaan vuonna 2011.

On selvää, että samasta pitkäaikaisvelasta aiheutuu 15 ulosottovuoden aikana lukuisia maksuhäiriömerkintöjä, joilla ei ole juuri mitään tekemistä velallisen maksukäyttäytymisen, maksuhalukkuuden, varattomuuden, tulotason tai juoksevien sitoumusten hoitamiskyvyn kanssa.

Useimmat pitkäaikaisvelalliset maksavat velkojaan melko säännöllisesti ulosoton kautta. Velan määrä on kuitenkin ehtinyt kasvaa yleensä korkeiden korkojen vuoksi tavoittamattomiin. Kun ulosoton kautta maksava velallinen joutuu työttömäksi, palauttaa ulosottomies saatavan velkojalle ja samalla tehdään luottotietoihin "varattomuus"-merkintä, jolloin luottotiedot ovat menneet neljäksi vuodeksi eteenpäin. Vaikka velallinen saisi parin kuukauden kuluttua jälleen työtä ja jatkaisi taas maksuja ulosottomiehelle, ovat luottotiedot jo ehtineet mennä. Viidententoista ulosottovuoden aikana velallinen saatetaan jäädä esim. kolme kertaa työttömäksi, jolloin luottotiedot menevät neljäksi vuodeksi joka kerta. Tällöin satunnainen työttömyys on aiheuttanut kohtuuttoman tilanteen. Kuitenkin velallinen on hoitanut kaikki maksunsa eikä ole tehnyt uutta velkaa. Velallinen ei ole käytöksellään mitenkään edes pystynyt vaikuttamaan häiriömerkinnän syntyyn yhä uudelleen. Merkintä hankaloittaa elämää ja estää mm. yritystoiminnan. Tämä on kohtuutonta velallisen kannalta, ja merkintä antaa väärän kuvan velallisen tavasta hoitaa talouttaan.

Vielä kohtuuttomampaa on se, että edellä mainitulla tavalla samasta velasta syntyneet luottohäiriömerkinnät säilyvät 15 vuoden jälkeenkin, vaikka velallisen velka on jo vanhentunut ja poistunut lopullisesti. Tämän vakavan epäkohdan poistamiseksi luottotietolain 18 §:ään esitetään muutosta.

Kun velka jätetään alun perin maksamatta ja se menee perintään, velasta aiheutuva luottohäiriömerkintä antaa oikean informaation velan maksajan tilanteesta. Sen sijaan, kun saman velan osalta luottotiedot menetetään useita kertoja niin, että velallinen ei voi edes asiaan vaikuttaa, on tilanne täysin erilainen. Kun luottohäiriömerkintä tulee esim. viidettä kertaa samasta velasta, ei ole enää kyse velallisen aina uudestaan toistuvasta laiminlyönnistä, vaan useimmiten kyse on ulosottoteknisistä syistä tapahtuvasta varattomuusmerkinnästä, joka ei sinänsä kerro mitään velallisen maksukäyttäytymisestä. Uudet luottohäiriömerkinnät samasta velasta syntyvät sattumanvaraisesti esim. riippuen siitä, joutuuko velallinen hetkeksi aikaa työttömäksi, jolloin maksetut ulosottomiehelle hetkeksi keskeytyvät.

Tyypillinen luottotietojen menettämistilanne on myös se, kun ulosottomies palauttaa pienen saatavan takaisin velkojalle, koska ylivelkaisuudesta kuukausittain ulosmitattu summa (yleensä 1/3 nettopalkasta) jaetaan pelkästään suurimmille velkojille. Pienet velkojat eivät saa mitään jako-osuutta, koska velkojat saavat jako-osuutta saatavien suuruuden mukaisessa suhteessa. Tällaisessa tilanteessa, kun pienet velat palautetaan velkojille merkinnällä "varaton", mikä ei siis tosiasiallisesti pidä täysin paikkaansa, kun suurille velkojille kuitenkin maksetaan, aiheutuu automaattisesti luottohäiriömerkintä, joka säilytetään uuden luottotietolain mukaan rekisterissä kolme vuotta. Näin jokainen palautettu pieni velka aiheuttaa luottohäiriömerkinnän "varaton". Kun perintätoimistot vuosittain yrittävät perintää, joutuu ulosottomies suorittamaan tämän palauttamismenettelyn joka vuosi 15 vuoden ajan ja joka vuosi pienen velan palauttamisen yhteydessä velallinen saa luottotietoihinsa häiriömerkinnän samoista pienistä veloista. Siitäkin huolimatta, että velallinen maksaisi suu-

rimpia velkoja koko ajan kymmeniätuhansia euroja, hänet leimataan kerta toisensa jälkeen "varattomaksi".

Pitkäaikaisvelallisen luottotiedot ovat saattaneet puhdistua neljän vuoden välein, mutta kun velkoja sattuu laittamaan uuden hakemuksen ulosottoon, tulee taas häiriömerkintä rekisteriin. Velallisen maksukäyttäytymisen kanssa tällaisella luottotietojen toistuvalla menettämisellä ei ole mitään tekemistä. Useimmat pitkäaikaisvelalliset hoitavat juoksevat maksunsa moitteetta, mutta toistuva, teknisistä syistä aiheutuva sattumanvarainen luottohäiriömerkinnän synty tapa leimaa pitkäaikaisesti velkaantuneen aina uudelleen ja antaa täysin harhaanjohtavan kuvan velallisen tavasta hoitaa talouttaan.

Koska luottohäiriömerkinnän tulisi aina antaa asianmukainen ja todenmukainen kuva velallisen tilanteesta, on perustuslain yksityisyydensuojasäännösten ja ihmisoikeuksien hengen ja ehkä kirjaimen vastaista, että pitkäaikaisvelallinen menettää näin luottotietonsa vailla yhteyttä todellisuuteen.

Luottoyhteiskunnassa aktiivinen ja yrityshenkkinen kansalainen on täysin halvaantunut ilman puhtaita luottotietoja.

Kuukautta ennen velan vanhentumista syntynyt varattomuusmerkintä ei tule säilyttää enää velan vanhennuttua, koska se ei osoita uutta maksuhaluttomuutta. "Varattomuus" ei ole oikea leima kolmeksi lisävuodeksi täysin velattomalle lama-ajan uhrille. Teknisistä syistä syntynyt varattomuusmerkintä 15 vuotta sitten rehellisestä maksukyvyttömyydestä aiheutuneesta velasta ei saa saada tällaista virheellistä rasi- tetta. Velkojen vanhentumislainsäädännön tarkoitus

oli saada lama-ajan uhrin tervehtymään ja työllistymään esim. uudella yritystoiminnalla. Myös luottohäiriömerkintöjen tulee poistua vanhentumisen yhteydessä.

Jos 15 vuotta sitten tapahtuneen lama-ajan seurauksia halutaan jatkaa siten, että säilytetään luottohäiriömerkinnät rekisteröityinä vielä velkojen vanhennuttua lopullisesti vuoden 2008 maaliskuun alusta lukien, otetaan tietoinen riski siitä, että lama-ajan kymmenettuhannet ihmiset jäävät lopullisesti työelämän ja uuden yritystoiminnan ulkopuolelle.

Lakialoitteessa ehdotetaan, että luottotietolaki muutetaan tältä osin siten, että muutos tulee voimaan viimeistään 1.3.2008. Lain muutos ei aiheuta taloudellisia tai muita menetyksiä kenellekään, koska itse velan vanhenemisesta on jo säädetty laki. Päinvastoin muutos antaa lama-ajan velkaantuneille mahdollisuuden aloittaa yrittäminen, työllistyminen ja muu normaali toiminta heti velkojen vanhennuttua. Tällä on elinkeinotoimintaa, työllisyyttä ja kansantaloutta vahvistava vaikutus. Lisäksi tämä vähentää harmaata taloutta sekä mm. sosiaali- ja terveystaloutta, kun tuhannet ihmiset ja kotitaloudet pääsevät asianmukaisesti hoitamaan asiansa yhteiskunnan täysivaltaisina jäseninä.

Luottotietolain oikaisuehdotus ei vaikuta mitenkään sellaisten velkojen luottohäiriömerkintöihin, jotka eivät ole lopullisesti vanhentumassa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

luottotietolain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 11 päivänä toukokuuta 2007 annetun luottotietolain (527/2007) 18 §:n 1 momentin 3 kohta seuraavasti:

18 §

Maksuhäiriömerkintöjen ja luokitustietojen säilyttämisajat

Luottotietorekisteriin merkityt maksuhäiriötiedot on poistettava luottotietorekisteristä seuraavasti:

3) ulosottoa koskevat tiedot heti, kun rekisterinpitäjä on saanut ulosottomieheltä tiedon siitä,

että ulosottoperuste on kumottu tai ulosotto on muutoin todettu aiheettomaksi taikka kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että saatavan täytäntöönpanokelpoisuudelle säädetty aika on kulunut umpeen ja saatava on lopullisesti vanhentunut;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

Helsingissä 7 päivänä kesäkuuta 2007

Tarja Tallqvist /kd
Pentti Tiusanen /vas
Risto Autio /kesk
Markus Mustajärvi /vas
Pertti Virtanen /ps
Jukka Gustafsson /sd
Kari Rajamäki /sd
Jouko Skinnari /sd
Paavo Arhinmäki /vas
Esa Lahtela /sd
Erkki Virtanen /vas
Marjaana Koskinen /sd
Jyrki Yrttiaho /vas
Tuula Peltonen /sd
Mikaela Nylander /r
Timo Soini /ps
Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
Raimo Vistbacka /ps
Markku Pakkanen /kesk
Leena Rauhala /kd
Toimi Kankaanniemi /kd
Bjarne Kallis /kd
Päivi Räsänen /kd

Kari Kärkkäinen /kd
Sari Palm /kd
Veijo Puhjo /vas
Janne Seurujärvi /kesk
Merja Kyllönen /vas
Maria Guzenina-Richardson /sd
Marko Asell /sd
Matti Kauppila /vas
Unto Valpas /vas
Lauri Kähkönen /sd
Heli Paasio /sd
Saara Karhu /sd
Tuula Väättäinen /sd
Jutta Urpilainen /sd
Satu Taiveaho /sd
Krista Kiuru /sd
Antti Kaikkonen /kesk
Pentti Oinonen /ps
Anne Kalmari /kesk
Jouko Laxell /kok
Valto Koski /sd
Esko-Juhani Tennilä /vas